

МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШВЕДСЬКОЇ МОДЕЛІ В РІЗНИХ СЕКТОРАХ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕЦІЇ У 1950–1960-Х РР. XX СТ.

Стецюк Анастасія,

здобувачка вищої освіти другого рівня
історичного факультету
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
e-mail: nastik003stets@gmail.com

Науковий керівник: **Костюк Леся,**

кандидат історичних наук, доцент,
кафедра всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Шведську модель соціально-економічного розвитку можна вважається однією з найефективніших у світі, оскільки вона поєднує в собі динамічне економічне зростання з високим рівнем соціального захисту громадян. Вона базується на таких основоположних принципах, як розгалужена система соціального забезпечення, прогресивна система оподаткування, активна роль держави в економічному регулюванні та впровадження інноваційних методів управління.

Детальне вивчення механізмів функціонування дозволяє виконати глибокий аналіз принципів функціонування та механізмів впровадження шведської моделі в соціальних сферах. Звідси впливає актуальність дослідження, оскільки розуміння складових може допомогти країнам, зокрема Україні, адаптувати модель «держави добробуту» в своїй системі соціально-економічного розвитку.

Метою дослідження є науково-теоретичний аналіз процесу формування шведської моделі в соціальній політиці. Одним із основних завдань можна виділити дослідження ключових принципів соціальної політики та їх значення. Не менш важливим є вивчення механізмів впровадження в кожному секторі соціальної політики. Перш ніж розглядати методи, слід проаналізувати головні фактори впливу, що безпосередньо вплинули на соціально-політичні реформи в Швеції.

Одним із головних історичних факторів варто виділити нейтралітет під час війн. Така політика допомогла Швеції після Другої світової пережити економічний підйом, що в свою чергу дозволило інвестувати в соціальні програми та інфраструктуру [6, с. 146].

Другий чинник – сильна соціал-демократична партія, яка перебувала при владі протягом тривалого часу, та активно впроваджувала реформи,

спрямовані на забезпечення рівності та соціальної справедливості. Тривале правління соціал-демократів можна пояснити здатністю партії залучити як радикалів, так і лібералів, а також її здатністю врівноважувати ці протилежні крила шведської політики. Соціал-демократи також виявляли сильне почуття морального консерватизму, що ідеально поєднувалося із менталітетом шведів [2, с. 60–63].

Третій фактор – це впровадження універсального соціального забезпечення, яке включало охорону здоров'я, освіту та страхування. Введення системи соціального страхування розпочалося законом прийнятим в 1962 р., Сама система забезпечила фінансову підтримку у випадку хвороби, безробіття або пенсійного віку. Закони про охорону здоров'я вдосконалювалися з кожним роком та забезпечували універсальний доступ до медичних послуг всіх громадян країни. Їхнє фінансування здійснювалося переважно через податки. Також у 1955 р. уряд вводить всезагальне обов'язкове медичне страхування, котре стосувалося всіх громадян країни [5, с. 70]. Щодо системи соціального забезпечення, то 1973 р., 1975 р. були введені законопроекти, котрі зробили її загальнообов'язковою. Така політика стала основою для підвищення рівня життя населення. Крім цього, впроваджувалася прогресивна система оподаткування, що дозволила забезпечити фінансування соціальних програм та сприяла зменшенню нерівності серед населення [4, с. 37, 42].

Четвертий фактор, який науковці часто недооцінюють – сильні профспілки, котрі захищали права працівників, відіграли важливу роль у формуванні політики заробітної плати та умов праці. Важливим етапом післявоєнного періоду для Швеції став перехід до політики «солідарної заробітної плати», яка була спрямована на підвищення загального рівня життя в країні. Основою стали кілька принципів, зокрема справедливий розподіл доходів, рівна оплата праці для всіх працівників та зменшення різниць у зарплатах між різними секторами економіки. Завдяки цій політиці прогресивні профспілки досягли майже повної рівності в оплаті праці між працівниками різних професій та рівнів освіти [1, с. 197]. Швеція стала однією з перших країн де запровадилася гендерна рівність, а в 1980 р. був прийнятий закон про рівність між чоловіками та жінками (про рівні можливості).

Наступний фактор – це економічна стабільність. Збалансована система економічних можливостей, зростання ВВП та низький рівень безробіття позитивно позначилися на рівні життя населення та відкрили шлях для інвестицій у соціальні програми. Шостою передумовою можна виділити соціальні рухи, зокрема феміністичні та екологічні, що безпосередньо вплинули на вектор соціальної політики шведського уряду. Ну і звичайно технологічний прогрес, що змусив змінити ринок праці і вимагав реформ,

щоб адаптувати суспільство до нових умов праці. Ці фактори в комплексі сформували унікальну шведську модель соціальної політики, яка намагалася забезпечити високий рівень життя для всіх громадян.

Швеція вийшла з катастроф Другої світової війни менш пошкодженою та краще оснащеною, ніж її європейські сусіди. Будучи старшою партією коаліційного уряду військового часу, соціал-демократи почали запроваджувати реформи соціального забезпечення, такі як базова пенсія, загальна допомога на дітей та грошові допомоги у разі хвороби, які пізніше були доповнені загальним медичним страхуванням та додатковими пенсійними виплатами.

У 1950-х рр. було проведено декілька освітніх реформ, початкові основи дев'ятирічної обов'язкової загальноосвітньої школи та субсидії на професійну підготовку та навчання дорослих. Збільшення кількості шкіл, особливо в сільських районах, дозволило забезпечити доступ до освіти для всіх дітей.

Державний сектор виріс на рівні, прийнятному для більшості опозиційних партій, тоді як податки на прибуток фактично залишалися нижчими, ніж у США до 1960-х р. Зауважимо, що були проведені зміни у вищій освіті, збільшилася допомога по безробіттю. Також у 1962 р. було видано закон, за яким матерям надавалася шестимісячна оплачувальна відпустка та допомога по вагітності [3, с. 32].

Висновки. Таким чином, шведська модель соціально-економічного розвитку є яскравим прикладом ефективного поєднання економічного зростання та соціального захисту. Її успіх базується на принципах розгалуженої системи соціального забезпечення, прогресивного оподаткування та активної ролі держави в економіці. Вивчення механізмів цієї моделі дозволяє зрозуміти, як різні фактори, такі як нейтралітет під час війн, сильна соціал-демократична партія та універсальне соціальне забезпечення, сприяли формуванню стабільного суспільства. Ця модель демонструє, як важливою є взаємодія між державою, економікою та соціальними інститутами для досягнення високого рівня життя. Досвід Швеції може слугувати корисним прикладом для інших країн, зокрема України, у впровадженні ефективних соціальних політик та адаптації моделі «держави добробуту» у своїй системі розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мудролюбова Н.О. Проблеми у соціальному секторі на прикладі Королівства Швеції. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. Економіка і право. 2014. Вип. 25. С.195–200.
2. Guogis A. Concerning Some Ideological Aspects of Swedish Social-Democracy from a Social Point of View. 2012. P. 59–72.
3. Missimer M.; Robèrt, K.-H.; Broman, G. A strategic approach to social sustainability. Part 1: Exploring the social system. J. Clean. Prod. 2017, 140 Pt. 1. P. 32–41.

4. Strehlenert H., Linda Richter-Sundberg L., Evidence-informed policy formulation and implementation: a comparative case study of two national policies for improving health and social care in Sweden. 2015. P. 34–47.

5. Arum Tri Utami. The Implementation of the Scandinavian Model of Welfare State in the Swedish Economic Development. 2023. P. 55–72.

6. Wälitalo L., Robert K., Broman G. An Overarching Model for Cross-Sector Strategic Transitions towards Sustainability in Municipalities and Regions. 2020. P. 145–161.